

Villámkérdések Marosán Györgyhöz

Május 3-án a KISZ Budapesti Bizottsága Vaz Politicæ vita-klubjának vendége volt az immár 75 éves Marosán György. A rendkívül szuggesztív elsősorban a demokrácia kérdéseit taglaló előadásra — meglepetésre — nem az igazi KISZ-korosztály volt kíváncsi, hiszen az átlag-életkor 30—32 év lehetett. A most megjelent Marosán-íráások (A bizalmi 1982. Népszava 1983. ápr. 30.) és a nem oly régi TV-riport miatt az alábbi szerkesztés elsősorban az ott fel nem tett kérdésekre ad választ az előadás, illetve az előadás után feltett kérdések alapján.

— Mi a véleménye a mai fiatalokról?

— Először inkább a szülőkről! Jó? Ki is a jó szülő? Az, aki a diploma, esetleg az érettségi bizonyítvány „jutalmául” Ladát vesz a gyerekeknek? (Mert a Trabant ugyebár csak régebben jelentett autót!) Az a gyerek, aki mindent megkap, ha szembetalálkozik az élet nehézségeivel persze hogy felkiált: Anyám, én nem ilyen világot akartam. Maguk a szülők osztják meg a gyerekeket. Kétféle csoport alakul ki: lesznek a Ladás és a nem Ladás gyerekek... Nem vagyok híve a „Na hívjuk meg az öreg szívat, hadd meséljen a régi időről!” beszélgetésnek, de én tudtam örülni a kenyérnek, a mozinak, a színelőadásnak, a 2 órai szabadságnak. Boldogabb voltam mint a maiak!

— Ma Magyarországon van-e elégedetlenség, van-e ellenzék?

— Elégedetlenség van! Oka a háborús veszély, az árak emelkedése és a bérek színvonala. Az ellenzékéről. Már 1957-ben felhívtá rá a figyelmet Kádár elvtárs, tehát miért ne lenne ma is. A baj abban van, ha az ellenzékiek és az elégedetlenkedők egymásra találnak. (80-ban Lengyelországban találkoztak.) A magam részéről nem szeretem azt, aki csak nemet tud mondani. Az ellenzék ilyen, nem mond semmire igent.

— Megvilágítaná a demokrácia és diktatúra kérdését?

— Az a véleményem, amit már Lenin leírt: a proletárdiktatúra a többség demokráciája a kisebbség felett. Felhívom egy fontos dologra a figyelmüket. Lenin a demokrácia elé nem tett jelzőt!

— Lehet-e demokrácia ellenzék nélkül?

— Nem! A kettő feltételezi egymást!

— Mi a véleménye a sürgető nemzedékváltásról?

— Nyugaton ez 3—4 évente automatikusan megoldódik. Keleten úgy látszik minden csak robbanásszerűen történhet meg... Engem a 35—45 évesek érdekelnek. Ők már alkalmasak vezető posztra. De mögöttük már sokakoznak a többiek is. Nem szeretem, ha fiatal tapasztalatlan embert bedobnak a mélyvízbe, hogy aztán vagy kiúszik, vagy megfullad.

— Véleménye szerint elválasztható-e a mozgalom és szervezet?

— A párt XII. Kongresszusa leszögezte: „Erősítsük a szervezet mozgalmi jellegét!” Ezt a szakszervezet és a KISZ is célul tűzte ki. Ez valamit jelzett, bár az is igaz, hogy azóta nem sok történt. Nemrég kértek fel, hogy írjak egy könyvet „A mozgalom” címmel. Nem sokat segített a Párttörténeti Lexikon fél oldalas magyarázata, s a Révai Lexikon 30 (!) oldalas írása sem. Sok munka után jutottam el a következő vázlatához.

mozgás
önkéntes
mozgalom
demokratikus
szervezet
„mindenbe beleszól, ami életével, sorsával kapcsolatos”

Ezek a szakszervezet alappillérei! S Sztálinnál e hatból mi valósult meg? Csak a szervezet maradt. Pedig tudjuk, hogy Mussolini, Hitler és Franco épí-

tett felülről lefelé! A sztálini modellre felépített államban pedig nehéz átállni a demokratikus felépítésre. Erre idő kell. A párt jelenlegi vezetőiben megvan a képesség erre az átállásra...

A mozgalom minden szervezet motorja. A demokratikus kibontakozáshoz nagy lehetőség nálunk a bizalmi rendszer. De csak lehetőség marad, ha azon gondolkodunk, hogy ki nyissa ki a száját!

— Milyen prognózist adna a mozgalom következő időszakára?

— Bonyolult és nehéz évtizedek jönnek. A hangsúly azonban ott van, hogy miképpen érvényesül a párt vezető szerepe. Ma például hallatlanul műveletlen a középvezetői réteg, ami nyilván a mozgalmi munkát is befolyásolja. Véleményem szerint túl sok ma a párttag és a KISZ-tag. Jóval kevesebbel is elégedett lennék. A lényeg, hogy az ész, a szív és a helytállás döntsön. Ezen kell munkálkodni. A 4.5 milliós szakszervezetben belül elsősorban a munka minőségi elvégzésére, s ebből fakadóan a Kollektív Szerződés betartására kell ügyelni!

Munkánkat egészében kell meghatározni annak, hogy a szocializmus is csak embercentrikus lehet! Emberismeretet, emberrel való bánni tudást kell tanulni, hiszen soha nem volt Magyarországon olyan rossz az emberek kapcsolata, mint most, soha nem volt akkora szakadék az idős és fiatal közt, mint most. Minden nap vizsgáld meg magad! Mit tettél az előrehaladás érdekében?

— Sokan úgy gondolják, hogy Ön egy „biztonsági szelep” szerepét tölti be...

— Észrevenném! Visszaütástanám! Én csak nem alszom nyugodtan, mert gondolkodom. Azt szeretném, hogy más is gondolkodjon, más is forgolódjon. Ha ezt elértem, már nem volt hiába amit tettem.

Lejegyezte:

BAGÓ JÓZSEF

Sporthírek

Gödöllőn rendezték az idén az atléták Országos Egyetemi és Főiskolai Bajnokságát. A Szegedi Tanárképző 22 versenyzővel képviseltette magát, akiknek többsége a várt eredményt produkálta. A pontversenyben a nők második, a férfiak negyedik helyezést értek el, az összesítésben pedig a kiemelkedően szereplő Testnevelési Főiskola mögött a második legjobb hazai intézményként jegyezték a főiskolásokat.

A szegedi diákok néhány kellemes meglepetést is szereztek. Ezek közé tartozik Tari Gizella 2. helye 800, illetve 4. helye 1500 méteren. A csupán egy éve atlétizáló Hegyes István Gödöllőn indult életében először a 3000 méteres akadályfutásban, és mindjárt ilyen rangos versenyen lett aranyérmes. Szép siker Szabó Erzsébet két ezüstérmes (200 és 400 méteren) illetve Vidó Irén két bronzérme (súlylökésben és gerelyhajításban).

A dobogósok közül meg kell említeni Villányi Balázs (110 m gát: második), Kiss János (800 méteren második) és Vass Imre (1500 méteren bronzérmes) nevét. Az ő teljesítményük értékét azonban rontja az, hogy Villányi képességeihez méltatlanul szerepelt a 400 méteres gátfutásban. Kiss és Vass pedig másik távján (1500 illetve 800 méteren) feladta a versenyt. Eredmények (valamennyien a Tanárképző Főiskola hallgatói):

Nők
200 m: 2. Szabó Erzsébet 25,3 mp 400 m: 2. Szabó 56,3 mp... 5. Holovics Katalin 60,1 mp (Az előfutamban 58,7 mp-et ért Kósa Erika a döntőben megsérült) 800 m: 4. Tari Gizella 2:22,8... 6. Csamangó Juszta 2:23,9 1500

m: 2. Tari 4:54,7... 5. Csamangó 4:59,8 6. Rác Edit 5:13,7 100 m gát: 6. Gál Judit 16,4 mp 4×100 m váltó: 4. Szegedi Tanárképző (Kósa sérülése miatt — ami valószínűleg aranyéremtől fosztotta meg a váltót — Holovics, Szabó, Gál, Demecs összeállításban.)

Távols: 4. Demecs Mária 530 cm Magas: 6. Kazinczi Zsuzsa 155 cm

Súly: 3. Vidó Irén 13,25 m Gerely: 3. Vidó 46,18 m

Férfiak:
800 m: 2. Kiss 1:53,5 1500 m: 3. Vass 3:54,9 5000 m: 6. Hegyes István 15:41,4 110 m gát: 2. Villányi 14,7 mp... 4. Benedek Ede 15,2 mp... 6. Sós Csaba 16,2 (e. f. 15,9) 400 m gát: 6. Benedek 57,7 3000 m akadály: 1. Hegyes 9:45,1 4×400 m váltó: 5. Szegedi Tanárképző (Benedek, Villányi, Vass, Kiss) Rúd: 6. Retkes Zsolt 380 cm

A szegediek 4×100-as váltóját túlváltás miatt diszkvalifikálták.

Két további szegedi intézmény is képviseltette magát az atléták főiskolási bajnokságán. Csupán néhány versenyzővel ugyan, de annál nagyobb sikerrel. Énekes Béla, a JATE középtávfutójának kettős győzelmeiről róla szóló cikkünkben a 8. oldalon szólunk. Benedek Tibor (JTK) harmadik lett hármasugrásban (14,65), hatodik távolugrásban (6,51). Fekete Gábor (TTK) ugyancsak hármasugrásban versenyzett: ötödik lett (14,44). Kertész Tekla, a SZOTE hallgatója a női diszkoszvetésben 45,80 méteres eredményrel lett aranyérmes!

Értékes sikert ért el az Egyetemi és Főiskolai Bajnokság dön-

tőjébe jutott főiskolás női kézilabda csapat. A szegedi tanárképzősök a mezőnyből kiemelkedő Testnevelési Főiskola mögött ezüstérmet szereztek. A siker részesei: Aradszki, Fekete, Nagy, Agócs, Karip, Malek, Somogyi, Szabó, Tóth M., Tóth Gy., Mészáros, Vályi, Laczó. Edző: Kindl Józsefné.

Lengyelországi meghívásnak tett eleget a Tanárképző Főiskola férfi kézilabda-csapata. A főiskolások egy nemzetközi tornán vettek részt lengyel valamint bolgár csapatok szereplésével, és öt győzelemmel, egy döntetlennel veretlenül szereztek meg a tornagyőzelmet.

Eredmények: Szegedi Tanárképző — Bydgoszcz 16:4. — Slupsk I. 14:8. — Slupsk II. 17:11. — Russe (bolgár) 11:10. — WSP Krakow 15:4. — AR Krakow 12:12

Résztvevő játékosok: Horváth, Szuhaj, Demeter, Székely, Balogh, Tóth, Velky, Nagy-Pál, Pásztor, Fodor, Csorba, Mikes. Edző: Szabó József.

Kispályás labdarúgásban a Pedagógusok Szakszervezete Csongrád megyei Bizottsága május 14-én Makón rendezte a Bizottsághoz tartozó alapszervezetek dolgozói válogatottjai részére a megyei bajnokságot. A jól rendezett tornát a JATE (Berta Antal, Szil Elemér, Kovács József, Fábian György, Balázs Mihály, Vadász Zoltán, Béltéki Pál, Jean Paul Pagllanó) csapata nyerte el a mákói 601-es és a hódmezővásárhelyi 602-es szakmunkásrépítő csapata előtt. Az 1981. és 1982. évi győzelme után harmadszor és véglegesen nyerte a Kupát az egyetemi csapat,

A versmondás szellemi nyitottságot ad

Nagy Zoltán színművésszel a közönség Baka István költői estjén találkozhatott a JATE klubban. Nagy élményt nyújtó versmondása után vele beszélgettünk színészi pályájáról, a szavalaról.

— Zoli, először arról beszélj: hogyan lettél színész?

— 1962-ben kerültem Szegedre, a főiskola magyar-történelemének szakára. A katonaságtól menekültem, mert nem vettek föl a színművészetire. Négy évet töltöttem itt, megismerkedtem Paál Istivel. A főiskolán egybéként az ének tanszék miatt maradtam, mindig nagyon szerettem a zenét. Ennek ellenére a színi pályára készültem. Amikor megszereztem a diplomát, Veszprémbe kerültem ösztöndíjas színészhallgatóként. Havi 500-ért kellett sügni, ügyelni, asszisztálni, statisztálni. Itt kilenc évet húztam le. Sajátkezűleg építettem egy házat, a kilincset szidolóztam, amikor elkezdett enni a fene Szeged után. Két hét alatt elcséréltem a lakást, írtam egy levelet, hogy szeretnék idejönni, az igazgató — Gircz Máttyás — nem ismerte, de idehívott. 1975 őszén már Szegeden kezdtem. A város ugyanúgy fogadott, mint ahogy elmentem. Nem volt bennem semmi törés, bebizonyosodott, hogy Szeged számomra nagy ügy. Itt 5 évet töltöttem el. Szerencsém volt, mert azon a szerepkörön, ahol engem használhattak, nem volt színész csomó szuperszerepet eljátszhattam: La Mancha lovagját, Lucifert, John Proctort, a Házmestersíratóban Herceg Pistát, Becket Tamást.

Időközben Paál Istvánt kinevezték Szolnokon főrendezőnek és attól a pillanattól természetes volt, hogy együtt dolgozunk, így átmentem hozzá. Az egyetem évek amatőr színjátszói kapcsolata sokkal erősebbnek bizonyult annál, hogy 15 év elszakítsa. (Ezenközben alig találkoztunk.) Ott tudtuk folytatni a beszélgetést, ahol 66-ban abbahagytuk. Szolnokon az Ember tragédiájában játszottam az Urat. A kezdő paradijsomi képben az Ur—Lucifer vita az egész darab folyamán folytatódott, úgy hogy az Ur minden jelenetben ott volt, bebújva egy olyan szerepbe, ami betart Lucifer szándékának. Ez az előadás kettőjük meccse az első emberpár ürügyén. Az Úron kívül a darabban tíz szerepet játszottam. Következő évben a Hamlet Poloniusa volt nagyobb szerepem, de nem az öreg Poloniuszt hámoztuk ki Shakespeare-ből hanem a tanácsadó politikust, a Hamlet-elleni manipulációk vezetőjét.

Hogy miért hagytam ott Szolnokot, Paál Isti? Családom Szegeden élt, a Szeged—Szolnok közötti utazást nem bírtam vállalni és ekkor próbáltam meg egy levéllel megkeresni a Várszínházat. Vámos László főrendezőt. Az üzlet létrejött, azóta már az átszervezett Nemzeti Színház tagja vagyok. A színház műsorából hét darabban játszom, tehát használom. Még túl frissek az élményeim, hogy megtudjam ítélni a lényegi értékeket, és hogy vállalható véleményem legyen a dolgokról. Nyilvánvaló, hogy Kállai, Agárdi vagy Sinkovits jelenléte érzelmileg befolyásol. Eddig még különösebben (lekopogom) nem találtam magam velük szembe, sőt az kollegiális viszonyban vagyunk. Most úgy érzem, hogy ez az évad a Nemzeti Színház életében a fülkésztelése, a sorok rendezéséé. Gvaktorlatilag hét társulatot vontak össze, ez nem egyszerű dolog egy exponált helyzetben levő színház életében.

— Gyakran szavalod szegedi költők verseit. Honnan ez a vonzódás?

— Azt, hogy én Szegedhez nagyon ragaszkodtam és ragaszkodom s igazán jól éltem itt, az a tény is befolyásolta, hogy 77 nyarán a Tisza-parti Kincskereső-táborban megismerkedtem Baka Istvánnal és Zalán Tiborral. Baka elárulta nekem, hogy ő utált engem, mert nem szereti a színészeket, de az ez évi költészet napon már a leendő Gazdátlan hajók antológia költőinek verseit mondtam a Bartók Béla Művelődési Házban: Baka, Béla, Gécz, Zalán írásait. Igaz, hogy a fő foglalkozásom színházi színész, de a költészet és különösen a kortárs költészet a színház zárt és mondhatom, hogy konzervatívabb jellegével szemben, szellemi nyitottságot ad. Különösen akkor, ha ilyen komoly és kipróbált barátság fűz össze négy költővel, akik akkor, 77—78-ban Szegeden egy különlegesen új hangot ütöttek meg. És talán azt is mondhatom: a beszűkült gondolkodásmódot kitágították. Soha nem szegyltem rákérdezni — és ez számtalanszor ismétlődik költői estjeim előtt — egy általam tisztázatlan sorra, képre, hogy mit jelent, de nem is álltam úgy ki, hogy tisztázatlan lett volna a legkisebb részlet is.

Meggyőződéseim, hogy akkor tud egy színész rugalmas lenni a munkájában, ha a kortárs irodalmat, lírát szereti, érti, az agyát megtornáztatja, ez visszahat színészi munkájára is. Ha ráadásul Zalán Híntaló vagy Ének pohárért, Gécz Vadnarancsok vagy Baka Ady illetve Széchenyi hosszúverséről van szó, ahol a szabad asszociáció törvénye készítet fokozott koncentrációra, akkor ez még inkább elmondható. Természetesen barátságunk nem egymás kritikáitán ajánrózásában merül ki, hiszen az igaz barát kritikával fogadja a másik teljesítményét.

— Hogyan közelítesz a hosszúvershez, annak elmondásához?

— A hosszúvershez való út a rövid versekpen keresztül megy. Elsősorban a képalotás gondolkodásmódját, logikáját kellett megtanulnom és természetesen a költők szubjektív élményeit kell ismerem ahhoz, hogy jól tudjam mondani a verseket. Egész egyszerűen: a Híntalóhoz tudni kell, hogy Zalán külföldi tanulmányi gyakorlatán írta, a Vadnarancsoknál azt kell számba venni, hogy Gécz a hagyományos szépirodalmi és a tudományos nyelvet akarja ötvözni. Természetesen egy-egy hosszúvers felfogható monodramának is. Fura a kifejezés, mert más műfajról van szó, de egy-egy alkalommal valóban úgy tekintem a hosszúverset, mintha egy ember sorsáról beszélnek bővebben, a líra eszközeivel. A hagyományos versmondás itt csödbe jut és még csak azt sem mondom, hogy teljesen azonosulnom kell a költővel. Hiszen hasonló élményeim lehetnek nekem is. En mindenképpen híve vagyok, a hosszúversnek, bár tudom, hogy nem túl népszerű.

— Milyen versmondói tervek vannak?

— Mindenféleképpen az említett négy költő és nemzedék verseiből tervezek egy összeállítást. Az arctalan nemzedék verseiből. Mit csináljak, hogyha bár évtizednyi közöttünk a korülönbség, ez a fajta verstípus igaz, ezek a kérdésfeltevések érdekelnek, és természetesen a barátságunk is ezt követeli érzelmileg? Ez belső kényszer.

(Husztus)